

COLUMN – Zaterdag Live 14 januari 2017 - Columnist: Henny van der Most

Jongeren, Onderwijs en de weg naar de arbeidsmarkt

Het is een slepend probleem: De aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt en de doorstroming naar vervolgonderwijs. We dragen het al decennia mee op de rug van het onderwijs. Ik zal niet te ver teruggaan maar in 1968 met de invoering van de Mammoetwet stond de aansluiting, van het LBO op het MBO, al te boek als 'het gat in de Mammoetwet'. Nu 49 jaar en vele veranderingen ten goede of ten kwade later, zit dat gat er nog steeds. We kunnen de kloof niet dichten en dus gaan we maar weer denken aan verandering.

De aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt naadloos laten verlopen is echter een illusie. Het tempo van arbeidsmarktveranderingen ligt veel hoger dan welke onderwijsvernieuwing aankan. Immers, onderwijsvernieuwing opzetten kost tijd en zo ook het opleiden van mensen. Het onderwijs loopt hierdoor per definitie achter de feiten aan. Is dat nu zo heel erg? Ik denk het niet. Opleiding is maar een deel van het pakket, dat een jongere 'de arbeidsmarkt op' meeneemt. Opleiding is het begin van een carrière op de arbeidsmarkt. Opleiding borgt een bepaald niveau.

De aansluiting op de arbeidsmarkt werd in het verleden vaak gewaarborgd door bedrijfsscholen waar starters en ook ervaren werknemers bij- en omgeschoold werden. Of het werd op de werkvloer gedaan door een senior werknemer te koppelen aan een junior, het 'leerling-gezel & meester' principe. Het bedrijfsleven waarborgde hiermee vakbekwame werknemers. Echter zowel het onderwijs als het bedrijfsleven zijn veranderd. Het onderwijs en de overheid gingen zich bemoeien met een stukje extra opleiding, zij zouden het klusje van het vakbekwaam opleiden wel klaren. Het bedrijfsleven sprong hierop in door de dure bedrijfsscholen af te schaffen en de eisen voor werknemers te verhogen. De stage komt in de plaats van de bedrijfsopleiding.

Als de economische groei daalt en zelfs stagneert gaat het bedrijfsleven op zoek naar goedkope werknemers, de stagiair wordt niet zelden ingezet als volledige werknemer. De werkgever kiest daarom voor de meest ervaren en hoogst opgeleide stagiair die ze kunnen krijgen en de situatie ontstaat, dat afgestudeerden eerst jaren verschillende stages moeten lopen met de belofte van een baan die nooit waargemaakt wordt. En ook oudere ervaren werklozen krijgen te horen, dat ze eerst als stagiair aan de slag moeten voor ze een baan krijgen. Nu is de vrijwilliger, al dan niet gedwongen door de participatiewet, aan de beurt om de stagiair te verdringen.

Dit alles gaat ten koste van stageplekken en startersbanen. De druk op de arbeidsmarkt is hoog, aan alle kanten moet de startende MBO'er concurreren met hoger opgeleide, meer ervaren en lager betaalde krachten, die hopen op een baan, welke baan dan ook, alles aannemen, dat in de aanbieding is. We zien dan ook, dat waar in 2008 nog 91% van de afgestudeerde MBO'ers gelijk een baan vond, dit nu nog maar 63% is. Die trend is 1 op 1 te koppelen aan de economische crisis en heeft niets te maken met de kwaliteit van de opleiding, het oordeel van leerwerkbedrijven over de opleidingen ligt op 86% goed tot zeer goed.

Met het aantrekken van de economie zou je verwachten dat er ook meer stageplekken en startersbanen komen, maar het bedrijfsleven is inmiddels gewend aan goedkope arbeidskrachten. Om hier verandering in aan te brengen moet de perverse prikkel van de Participatiewet weggenomen worden.